

eac-schools-consult@ec.europa.eu
Tegucigalpa, Honduras, 2007-09-05

Albert Ypma, MA

Reactie op Werkdocument ‘Scholen voor de 21^e eeuw’

Inleiding

Verblijvend in Honduras, ben ik als Nederlander geïnteresseerd in de ontwikkeling van het onderwijs in Europa. Vandaar dat ik uw initiatief van de openbare raadpleging op prijs stel. Ik ben vervroegd gepensioneerd als hoofd Onderwijszaken van Hogeschool Leiden, Nederland, en geef hier ad honorem adviezen aan het Seminario Mayor in het traject naar accreditatie en aan een Don Bosco Educatief Centrum in ontwikkeling, gericht op de naschoolse opvang van 2.500 kinderen en jongeren uit de armste wijken van de hoofdstad Tegucigalpa. Ik beperk me tot de beantwoording van de vragen 3 en 8.

Ik mis in het werkdocument één belangrijk punt: de Veilige School, zowel in de sociale als fysieke zin.

Vraag 3: Hoe kan de school een duurzame economische groei op langere termijn in Europa helpen ondersteunen?

De school kan op de volgende eenvoudige manier kinderen en jongeren een verantwoordelijkheidsgevoel bijbrengen voor het duurzaam voortbestaan van de natuur, wat de basis is voor een duurzame economische groei.

De schooltuin. Iedere leerling in het lager onderwijs krijgt één of twee jaar het beheer over een perceel van vier bij vier meter. Een leerling leert in de praktijk over het planten, verzorgen en oogsten voor huiselijk gebruik van groenten en bloemen. Vooral in de steden is dit belangrijk, omdat men er vervreemd van de natuur opgroeit en dus ook geen verantwoordelijkheidsgevoel aanleert. Daarnaast is het ook een gezonde vorm van in- en ontspanning. En je leert dingen het beste aan door ze te doen.

In het secundaire onderwijs kan men voor geïnteresseerde leerlingen minibedrijven of coöperaties oprichten, waarbij de leerlingen niet alleen planten, verzorgen en oogsten, maar ook in gezamenlijk overleg een ondernemingsplan opstellen, een financieel plan over de investeringen (aanschaf zaden, gereedschappen, natuurlijke bemesting, etc.) en de te verwachten opbrengsten, een marketingplan over commerciële behoeften en een verkoopaanpak, en een plan over de taakverdeling. De school kan een renteloos minikrediet geven, maar na bijvoorbeeld een jaar zullen de leerlingen dit uit de financiële opbrengsten moeten aflossen. Dan zal blijken of het plan en de inzet succes hebben (de winst wordt gedeeld) of een mislukking zijn. Beide resultaten, mits goed geëvalueerd, zijn bijzonder leerzaam.

Bij de bouw van scholen moet dus grond worden gereserveerd voor de schooltuin.

Vraag 8: Hoe kunnen schoolgemeenschappen het best geleid en gemotiveerd worden om succesvol te zijn? Hoe kunnen zij in staat worden gesteld in te spelen op veranderende behoeften en eisen?

Een schoolgemeenschap moet een menselijke maat hebben. De schoolleider of zeker de coördinatoren moeten de leerlingen bij naam kennen en van hun gezinsachtergrond op de hoogte zijn, door een jaarlijks oudergesprek. Deze menselijk maat bevordert ook de Veilige School. Dus zijn scholengemeenschappen van duizenden leerlingen niet gewenst. Wel kunnen de scholen die kleiner zijn, samenwerkingsverbanden aangaan voor gezamenlijke inkoop van

materialen, het aantrekken van experts en een mogelijke uitwisseling van docenten en andere personeelsleden.

Autonomie en kwaliteit. Ik geloof niet in de effectiviteit van sterk gecentraliseerde systemen. Zij maken leiding en docenten afhankelijk. De schoolleiding en de docenten functioneren het best als zij autonomie hebben onder de voorwaarde dat zij publieke verantwoording over de kwaliteit afleggen. In schoolbesturen dienen vertegenwoordigers van de ouders te zijn opgenomen, en in voorkomende gevallen vertegenwoordigers van de instantie van waaruit de school uitgaat, bijvoorbeeld een gemeentebestuur of een kerkgenootschap. De inspectie heeft een belangrijke rol bij het bewaken van het kwaliteitsniveau en het rapporteren hierover aan de overheid.

Het Nederlandse systeem van gelijke overheidsfinanciering voor het openbare onderwijs en het bijzonder onderwijs (kerkelijk of anderszins) is het resultaat van een specifieke historische ontwikkeling. Mijn ervaring is dat het zeer goed werkt, en dan vooral omdat het vermijdt een tweedeling in de maatschappij te bewerken van arme kinderen die naar het openbare onderwijs gaan en kinderen van economisch sterke ouders die naar dure privé-scholen gaan. Hier speelt ook het punt dat deze tweedeling bijna onvermijdelijk een politieke tendens naar bezuinigen op het openbaar onderwijs inzet, want waarom zouden de rijke ouders belasting betalen voor onderwijs waarvan hun kinderen geen gebruik maken.